

Punë e Denjë në Fushatë:

Çfarë Premtojnë Partitë për Përmirësimin e Jetës së Shqiptarëve

Në vitet e fundit, koncepti i “punës së denjë” ka kaluar nga një term teknik në Çmimin e Nobelit të Ekonomisë në një pyetje kryesore për familjet shqiptare: ***a do të ndihen punëtorët të sigurt dhe të vlerësuar në vendin e tyre?*** Me ritme ekonomike që luhaten, papunësi rinore që mbetet në nivele shqetësuese dhe valë emigrimi të vazhdueshme, zgjedhjet e 11 majit 2025 nuk vendosin thjesht se kush drejton qeverinë, por edhe se si do të sigurohet mirëqenia dhe dinjiteti i shqiptarëve në tregun e punës.

Në këtë kontekst, pesë subjekte politike: Partia Socialiste (PS), Partia Demokratike (PD), Lëvizja Bashkë (LB), Partia Mundësia (PM) dhe Shqipëria Bëhet (SHB) kanë përpiluar programe ku premtimet për vende pune, rritje pagash, pensione e të drejta kolektive shfaqen me ngjyra dhe nuanca të ndryshme. Nga premtimet e fuqishme të “alarmit kombëtar” të paga minimale, deri te taksa të ulëta dhe stimuj fiskalë për bizneset e rinj, zgjedhësit po përballen me oferta që nuk kanë qenë kurrë kaq të ndara mes njëra-tjetrës.

Ky artikull përmbledh pikat kryesore të **raportit të Qendrës për të Drejtat në Punë (CLR)**, duke nxjerrë në pah jo vetëm sasinë e premtimeve, por edhe cilësinë dhe matshmërinë e tyre. Analiza më poshtë tregon se kush ofron ulje të papunësisë, minimum jetik, pensione dinjitoze, fuqizim sindikal apo dialog social – dhe çfarë do të nënkuptojë kjo për punonjësit dhe familjet shqiptare.

1. Punësimi: Lufta për Normë Papunësie nën 6% apo Ulje Taksash?

PS vlerëson si arritje historike uljen e papunësisë nga 17.5% (2014) në 8.8% (2024) dhe synon të arrijë deri në 6% brenda mandatit të ri. Veç Garancisë Rinore dhe Fondit të Aftësimi, socialistët premtojnë 300,000 vende të reja pune dhe partneritete “arsim - punë” për të rinjtë dhe gratë.

PD beson te magjia e taksave të ulëta: një taksë e sheshtë 10%, katër zona të lira ekonomike dhe Investime të Huaja Direkte prej 10% të PBB së duhet të “rrëmbejnë” bizneset e huaja dhe për pasojë, vendet e reja pune. Paketat emergjente (paga minimale 500 € brenda 100 ditëve, minimum jetik 200 €) synojnë të frenojnë rrjedhjen e të rinjve drejt emigrimit.

Lëvizja Bashkë ngre “alarm kombëtar”: paga minimale 60,000 lekë, përgjysmim informaliteti, investime në teknologji dhe agjenci mbrojtjeje për emigrantët. Ajo sfidon të gjitha partitë: “s’ka punë të mirë pa dinjitet!”

Mundësia premton taksë 8% dhe dorë të lirë për sipërmarrjet e reja tre vjet, por mungojnë masa aktive trajnimi.

Shqipëria Bëhet i përkushtohet veç statusit ligjor për minatorët dhe auditit ndërkombëtar të kontratave koncesionare, me pak fjalë: shumë premtime, pak plane konkrete për punësim.

2. Mbrojtja Sociale: Nga Pensioni 400 € deri te Karta Ushqimore

PS i kushton rëndësi “shtetit social” me pension minimal 200 €, pension mesatar 400 € deri 2030, rritje 20 % e mbulimit të ndihmës ekonomike dhe 20 ndërmarrje sociale për gratë dhe komunitetet vulnerabël.

PD fokusohet te minimumi jetik 200 €, pension minimal 240 €, amnisti e gjobave për energji e ujë për më të dobët dhe subvencione kredie për çiftet e reja.

Lëvizja Bashkë kërkon shtim buxheti për pensione, kujdes social, shëndetësi, arsim dhe strehim, mbi modelin e evropian socialdemokrat.

Mundësia synon të gjenerojë 500 mln € nga reforma e administratës për shëndetësi, arsim e pensione, por pa saktësi shifrash.

Shqipëria Bëhet premton pension minimal 20,000 lekë me rritje vjetore +2,500 lekë dhe karta ushqimore 3,000 lekë për çdo fëmijë deri 18 vjeç, të shpenzueshme vetëm tek bizneset e vogla.

3. Të Drejtat e Punëtorëve: Sindikata apo Zbatim Ligji?

PS përqendrohet tek rritja e pagave dhe ulja e informalitetit, por nuk flet hapur për fuqizimin e sindikatave apo dialogun tripalësh.

PD i sheh të drejtat e punëtorëve si fryt të taksave të ulëta, meritokracisë dhe luftës kundër korrupsionit, me pak nisma ligjore të reja.

Lëvizja Bashkë është protagoniste: fuqizim i Inspektoratit të Punës, mbështetje kontratash kolektive, fuqizim sindikatash, drejtësi gjinore në punë dhe mbrojtje e emigrantëve.

Mundësia kërkon “meritokraci” dhe eliminim të punësimeve fiktive, por shmang dialogun social dhe masat ligjore specifike.

Shqipëria Bëhet mban një qetësi të habitshme në këtë temë, pa propozime konkrete për të drejtat e punëtorëve.

4. Dialogu Social: Zëri i Sindikatave apo Mbiemër i Politikës?

Vetëm Lëvizja Bashkë e përmend më fort nevojën për dialog tripalësh (shtet -punëdhënës - punëmarrës), ndërkohë që PS mbështetet tek institucionet ekzistuese (Këshilli Kombëtar i Punës) pa premtime të reja.

PD, Mundësia dhe Shqipëria Bëhet i lënë sindikatat në hije, duke besuar se “taksat e ulëta” dhe “administrata e pastër” do ti rregullojnë vetë marrëdhëniet e punës.

Përse Ky Raport Ndikon në Zgjedhje?

Risia e 2025 është se diskursi për cilësinë e punës, jo vetëm për numrin e vendeve të punës, ka hyrë në fushatë. Lëvizja Bashkë sfidon modelin klasik duke vënë punëtorët në qendër, ndërsa PS tenton të kapitalizojë bilancin e sukseseve të deritanishme. Të tjerët PD, PM dhe SHB shpresojnë se ekonomia e lirë dhe premtimet sociale simbolike për të fituar zemrat e votuesve.

Në fund, “puna e denjë” do të marrë kuptim të vërtetë vetëm nëse qeveria dhe partitë politike e shndërrojnë retorikën në rezultate të prekshme. Për ta arritur këtë, çdo premtim madhor si *uljen e papunësisë, rritjen e pagës minimale, indeksimin e pensioneve* duhet të shoqërohet me një ***kalendar të qartë zbatimi***: brenda gjashtë muajsh të parë të mandatit, qytetarët të dinë ***jo vetëm “se çfarë” do të ndryshojë***, por edhe ***“kur” dhe “si” do të matet përparimi***.

Për të garantuar që këto ndryshime të jenë reale, duhet ngritur menjëherë një mekanizëm monitorimi ku bashkëpunojnë ministritë përkatëse, përfaqësues të sindikatave dhe organizata të shoqërisë civile. Ai nuk duhet të mbetet thjesht në letër, por të operojë me raporte gjashtëmujore dhe audite të pavarura që sqarojnë sa prej angazhimeve janë përmbushur dhe cilat kanë ngecur.

Nëse qeveria financon buxhetet e nevojshme për programet aktive të punësimit dhe mbrojtjes sociale, përcakton afate të domosdoshme dhe u jep qytetarëve mundësinë të ndjekin hap pas hapi progresin përmes një portali transparence ku çdo person mund të raportojë shkelje apo vonesa atëherë premtimet për paga, vende pune dhe pensione nuk do të mbeten të zbehta në fletë, por do të përkthehen në përmirësim konkret të jetës së përditshme. ***Vetëm kështu do të krijohet besimi se “puna e denjë” nuk është më thjesht një frazë e re fushate, por një realitet i prekshëm për çdo punëtor shqiptar.***

Artikull i përgatitur mbi bazën e raportit të Prof. As. Dr. Zylyftar Bregu për Qendrën për të Drejtat në Punë (CLR).